

วิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรมการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน:วิเคราะห์ตามประเภทเมือง

Research for Development of Innovation for Public and Private Management: Analysis of Types of Cities

อารี ฝาสันสินธุวงศ์^{1*}, วรรณวิภา ไตลังคะ², อภิสิตี สว่างพรหม³, สมบัติ ทีฆทรัพย์⁴

Aree Phasansinthuwong^{1*}, Wanwipha Tailangka², Apisit Savangprom³, Sombat Teekasap⁴

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา^{1*},

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา^{2,4}, นักวิชาการอิสระ³

Faculty of Humanities and Social Sciences, Bansomdejchaopraya Rajabhat University^{1*},

Graduate School, Bansomdejchaopraya Rajabhat University^{2,4}, Independent Scholar³,

aree.ph@bsru.ac.th^{1*}, wanwipa.ta@bsru.ac.th², apisit_sa2011@hotmail.co.th³,

sombat.teekasap@gmail.com⁴

ผู้ประพันธ์บรรณกิจ (Corresponding Author)^{1*}

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ เสนอแนวคิดและทิศทางการวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรมการบริหารทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน เน้นการวิเคราะห์ตามประเภทเมืองที่หลากหลาย อาทิมหานคร เมืองใหญ่ เมืองรอง เมืองเล็ก เมืองท่องเที่ยว และเมืองอุตสาหกรรม เพื่อความเข้าใจถึงอิทธิพลของบริบทเฉพาะแต่ละเมืองที่มีต่อการออกแบบงานวิจัยและการกำหนดนโยบายสาธารณะอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการบูรณาการทฤษฎีรัฐประศาสนศาสตร์ร่วมสมัย พร้อมตัวอย่างผลงานการนำ นวัตกรรมจัดการภาครัฐตามประเภทเมืองเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน จากกรณีศึกษาทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ผลการศึกษาค้นคว้าวิชาการนี้ สรุปดังนี้ 1) ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเพื่อพัฒนาเมือง ประกอบด้วย 1.1) ทฤษฎีการบริหารจัดการภายใต้บริบทเมือง 1.2) ทฤษฎีความร่วมมือในการบริหาร 1.3) ทฤษฎีรัฐที่ขับเคลื่อนด้วยการกิจ 1.4) ทฤษฎีการจัดการภาครัฐแนวใหม่ 1.5) ทฤษฎีการกำกับดูแล 1.6) ทฤษฎีการบริหารโดยเครือข่าย รวมถึงการมีส่วนร่วมจากภาคเอกชน 2) อิทธิพลการพัฒนากรอบแนวคิดการบริหารและนวัตกรรมที่คำนึงถึงบริบทเมืองแต่ละประเภท ที่สร้างองค์ความรู้ ประกอบด้วยองค์ประกอบหลักสามด้าน ได้แก่ มิติแห่งความยั่งยืน (เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม), ลักษณะเฉพาะของเมือง (เช่น การพึ่งพิงภาคส่วนใดเป็นหลัก โครงสร้างพื้นฐาน หรือประเด็นด้านแรงงาน) และ นโยบาย/การแทรกแซงที่เกี่ยวข้อง (กฎหมาย กลไกการบริหารจัดการ นวัตกรรม และการเงิน) และ 3) กลยุทธ์ทางการวิจัยเป็น กระบวนการวางแผนอย่างเป็นระบบในการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี ประเด็นปัญหาการวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรมที่ปรับให้เหมาะสมกับความต้องการและศักยภาพเฉพาะของบริบทแต่ละประเภทเมืองในยุคดิจิทัลเป็นแนวทางในการขับเคลื่อน การพัฒนาอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: นวัตกรรม, การบริหารภาครัฐ, การบริหารภาคเอกชน, ประเภทเมือง

Abstract

This academic article presents a conceptual framework and research directions for developing administrative innovations in both the public and private sectors. The study emphasizes analysis across diverse urban typologies—including metropolises, major cities, secondary cities, small towns, tourism hubs, and industrial zones—to understand how specific urban contexts influence research design and the formulation of effective public policy. By integrating contemporary public administration theories and illustrating the application of public management innovations tailored to urban types for sustainable development, drawing on significant national and international case studies. Academic Findings: The findings of this study are summarized as follows: Theoretical Frameworks for Urban Development: 1) The study identifies key theories essential for urban administrative evolution, comprising: 1.1) Urban Management Theory, 1.2) Collaborative Governance, 1.3) Mission-Oriented Innovation, 1.4) New Public Management, 1.5) Governance Theory, and 1.6) Network Governance, including private sector engagement. 2) Context-Specific Administrative Frameworks: The development of administrative frameworks and innovations must account for urban contexts through three core dimensions: Sustainability Dimensions (Economic, Social, and Environmental); Urban Specificities (e.g., sectoral dependencies, infrastructure, and labor issues); and Policy Interventions (Legal frameworks, administrative mechanisms, innovation, and finance). and 3) Strategic Research: Developing sustainable development pathways requires a systematic planning process that reviews concepts, theories, and research problems to create innovations tailored to the specific needs and potentials of diverse urban contexts within the digital era.

Keywords: Innovation, Public Administration, Private Sector Management, Types of Cities

บทนำ

กระแสของการเปลี่ยนแปลงของกระบวนการเปลี่ยนไปสู่ความเป็นเมือง (urbanization) เป็นผลจากความเติบโตทางเศรษฐกิจ ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำกับชนบทเพิ่มขึ้น เพราะความเจริญที่กระจุกตัวที่เขตเมือง ทำให้เกิดการย้ายถิ่นฐานจากชนบทเข้ามาอาศัยอยู่ในเมืองมากขึ้น เพื่อแสวงหาโอกาสที่ดีกว่า และรายได้ ที่สูงกว่า ยิ่งเศรษฐกิจเติบโตก็ยิ่งมีการย้ายถิ่นฐานเข้ามาอยู่ในเมืองมากขึ้น (มดิชน ชูทับทิม และคณะ, 2567) ความเป็นเมืองจึงขยายตัวมากขึ้น ซึ่งเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาในหลายมิติ เช่น ปัญหาประชากรหนาแน่นมากเกินไป ปัญหาที่อยู่อาศัย ปัญหาการบริหารจัดการสาธารณูปโภคและสาธารณสุข และการบริการการศึกษาให้เพียงพอกับความต้องการ ปัญหาการจัดและจัดการขยะและสิ่งแวดล้อม ปัญหาความขัดแย้งด้านผลประโยชน์และอาชญากรรม เป็นต้น

ทั้งนี้ กระบวนการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเป็นเมือง ส่งผลต่อบทบาทของการบริหารจัดการภาครัฐและภาคเอกชน ได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะเมื่อเผชิญกับความท้าทายเชิงโครงสร้างในด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี ความซับซ้อนของปัญหาในระดับเมือง เช่น ความเหลื่อมล้ำทางพื้นที่ ความต้องการที่แตกต่างกันในกลุ่มประชาชน และข้อจำกัดด้านทรัพยากร ได้นำไปสู่ความจำเป็นในการออกแบบนวัตกรรมการบริหารที่ตอบสนองตามบริบทของเมืองแต่ละประเภท โดยมีใช้การนำแนวทางทั่วไปมาใช้ซ้ำได้ทั้งหมดทุกประเภทเมือง ดังที่ มาซซูกาโต และองค์กรเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Mazzucato, 2021; OECD, 2020) ได้กล่าวว่า แนวคิดการบริหารเชิงนวัตกรรม (Innovative Governance) เข้ามามีบทบาทสำคัญในการออกแบบระบบการทำงานร่วมระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนในรูปแบบที่

ยึดหยุ่น โปร่งใส และขับเคลื่อนด้วยข้อมูล ซึ่งรวมถึงการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การกำหนดภารกิจร่วมด้านสาธารณประโยชน์ และการมีส่วนร่วมจากภาคประชาสังคม ซึ่ง แอนเซลล์ กัช และโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (Ansell & Gash, 2008; UNDP, 2021) ได้การจำแนกประเภทเมืองตามลักษณะเศรษฐกิจ นวัตกรรม สิ่งแวดล้อม หรือชุมชนพึ่งตนเอง ทำให้สามารถวิเคราะห์ที่เปรียบเทียบรูปแบบการบริหารได้อย่างมีระบบ โดยการวิจัยในระดับนี้สามารถเปิดเผยถึงโครงสร้างความร่วมมือ ข้อจำกัดด้านนโยบาย และโอกาสในการพัฒนารูปแบบการบริหารให้สอดคล้องกับบริบทเฉพาะ เช่น เมืองนวัตกรรมอาจเหมาะสมกับระบบเปิดและการทดลองนโยบาย ขณะที่เมืองสิ่งแวดล้อมต้องการระบบกำกับดูแลที่ยั่งยืน และการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมแบบครบวงจร

ดังนั้น แนวคิดการนำนวัตกรรมการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน เป็นกลไกการขับเคลื่อนที่รัฐบาลและภาคเอกชนจะสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศอาจมีเป้าหมายที่แตกต่างกัน โดยรัฐบาลอาจพิจารณาถึงการให้บริการประชาชนเป็นหลัก ขณะที่ภาคเอกชนจะให้บริการเพื่อผลกำไรที่เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามการผูกโยงการบริหารการพัฒนาโดยใช้กระบวนการวิจัยย่อมส่งผลเชิงคุณภาพกับทุกภาคส่วน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนโดยรวม ด้วยเหตุนี้ การศึกษากรอบแนวคิดและทิศทางการวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรมการบริหารทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน โดยเน้นการวิเคราะห์ ตามประเภทเมืองที่หลากหลาย อาทิ มหานคร เมืองใหญ่ เมืองรอง เมืองเล็ก เมืองท่องเที่ยว และเมืองอุตสาหกรรม ซึ่งสามารถสร้างประโยชน์รวมทั้งยังเป็นประเด็นที่น่าสนใจสำหรับนักวิจัยและนักศึกษาในการทำความเข้าใจถึงอิทธิพลของบริบทเฉพาะของแต่ละเมืองที่มีต่อการออกแบบงานวิจัยและการกำหนดนโยบายสาธารณะอย่างมีประสิทธิภาพ ที่ปรับให้เหมาะสมกับความต้องการและศักยภาพเฉพาะของแต่ละประเภทเมืองในยุคดิจิทัล เพื่อเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างยั่งยืน

แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเกี่ยวกับนวัตกรรมการจัดการเพื่อพัฒนาเมือง มีนักวิชาการหรือองค์การได้นำเสนอไว้ดังนี้

1. ทฤษฎีการบริหารจัดการภายใต้บริบทเมือง การพัฒนาการบริหารจัดการในระดับเมืองจำเป็นต้องอิงแนวคิดทางทฤษฎีที่สามารถรองรับความแตกต่างของพื้นที่ เช่น ความหนาแน่นประชากร โครงสร้างเศรษฐกิจ และการมีส่วนร่วมของพลเมือง โดยเฉพาะทฤษฎีการจัดการการปกครองเมือง (Urban Governance Theory) ซึ่งเน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วมและความร่วมมือจากเครือข่ายหลายภาคส่วน (Pierre, 1999) รวมถึงการปรับรูปแบบการบริหารให้สอดคล้องกับพลวัตของเมือง เช่น เมืองเศรษฐกิจ เมืองสิ่งแวดล้อม และเมืองนวัตกรรม

2. ทฤษฎีความร่วมมือในการบริหาร (Collaborative Governance Theory) เป็นกรอบทฤษฎีที่สำคัญในการอธิบายการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม โดยเน้นการออกแบบกระบวนการตัดสินใจที่มีการแลกเปลี่ยนข้อมูล โปร่งใส และมุ่งสู่เป้าหมายร่วม (Ansell & Gash, 2008; Emerson et al., 2012) แนวทางนี้เหมาะสำหรับเมืองที่มีลักษณะซับซ้อน เช่น เมืองนวัตกรรมที่ต้องอาศัยการทดสอบนโยบายร่วมกัน หรือเมืองสิ่งแวดล้อมที่ต้องการข้อมูลจากภาควิชาการและภาคเอกชนในการกำหนดมาตรฐาน สีเขียว

3. ทฤษฎีรัฐที่ขับเคลื่อนด้วยภารกิจ (Mission-Oriented Innovation Theory) ซึ่ง มาซซุคาโต (Mazzucato, 2021) นำเสนอว่าทฤษฎีนี้สามารถประยุกต์ใช้กับการบริหารเมืองที่ต้องการเป้าหมายชัดเจน เช่น การลดการปล่อยคาร์บอนในเมืองสิ่งแวดล้อม หรือการพัฒนาความสามารถทางดิจิทัลในเมืองนวัตกรรม โดยรัฐทำหน้าที่กำหนดเป้าหมายและออกแบบนโยบายให้ภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทร่วม

4. ทฤษฎีและแนวคิดอื่น ที่น่าสนใจเกี่ยวกับนวัตกรรมการบริหารจัดการภาครัฐและเอกชนยังอีกมาก เช่น ทฤษฎีการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) ที่เน้นการนำหลักการจัดการภาคเอกชนมาใช้ในการบริหารภาครัฐ เช่น การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การวัดผลแบบมีตัวชี้วัด การแข่งขันภายในองค์กรภาครัฐเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ

ผ่านการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI.) อยู่ในกลุ่ม 2 | วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยธนบุรี

(Hood, 1991) ทฤษฎีการกำกับดูแล (Governance Theory) เสนอให้ภาครัฐบริหารโดยเครือข่าย (Governance through networks) รวมถึงการมีส่วนร่วมจากภาคเอกชน ทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญกับกระบวนการที่ไม่เป็นทางการ (Rhodes, 1996) แนวคิดการกำกับดูแลในยุคดิจิทัล (Digital Era Governance) อธิบายการเปลี่ยนแปลงของการบริหารภาครัฐที่เกิดจากเทคโนโลยีดิจิทัล โดยเน้นการรวมศูนย์ของข้อมูล การเชื่อมโยงบริการ และการปรับรูปแบบนโยบายให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี (Margetts & Dunleavy, 2013) การจำแนกประเภทของเมือง (Urban Typology) เน้นการบริหารและการพัฒนาตามลักษณะเฉพาะของเมือง เช่น เมืองท่องเที่ยว เมืองอุตสาหกรรม หรือเมืองสิ่งแวดล้อม ส่งผลต่อความสามารถในการปรับใช้นโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสภาพบริบท (Wagner & Growe, 2021) แนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมกับเมืองท่องเที่ยว เน้นที่ผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ในแง่การใช้ทรัพยากร การไหลเวียนของผู้คน และโครงสร้างการบริหารเมือง เพื่อความยั่งยืนและการตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ (Wang & Fu, 2019)

นอกจากนี้ยังมีผลงานสำคัญที่ชี้ให้เห็นถึงความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD, 2020) ได้ทำการศึกษาที่เน้นถึงบทบาทของข้อมูลภาครัฐ การบริการดิจิทัล และการวิเคราะห์เชิงพื้นที่ในการออกแบบนโยบายเมือง เช่น เมืองที่นำข้อมูลเปิด (Open Data) มาใช้ร่วมกับการพัฒนานวัตกรรมบริการ เช่น ขนส่งอัจฉริยะ การวางแผนเมืองด้วยระบบ GIS หรือระบบติดตามสิ่งแวดล้อมแบบเรียลไทม์ ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้ในการวิจัยทางนวัตกรรมการจัดการภาครัฐและเอกชนได้

โดยสรุป การศึกษาเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่า การบริหารเมืองแบบนวัตกรรม ต้องอาศัยทฤษฎีที่ครอบคลุมหลายมิติ ตั้งแต่การมีส่วนร่วมของหลายภาคส่วน (Collaborative Governance) การกำหนดเป้าหมายร่วมที่ชัดเจน (Mission-Oriented Innovation) ไปจนถึงการใช้เทคโนโลยีและข้อมูลดิจิทัลเพื่อยกระดับการตัดสินใจและการให้บริการในระดับท้องถิ่น การวิเคราะห์เปรียบเทียบตามประเภทเมืองจะช่วยให้สามารถสร้างโมเดลการบริหารที่สอดคล้องกับบริบทเฉพาะได้อย่างแม่นยำ

การวิจัยนวัตกรรมจัดการภาครัฐตามประเภทเมืองเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

การพัฒนาอย่างยั่งยืนของเมืองเป็นเป้าหมายสำคัญที่ได้รับการยอมรับในระดับโลก โดยมีเครื่องชี้วัดสำคัญพัฒนาจากเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ของสหประชาชาติ การวิจัยที่มุ่งเน้นการทำความเข้าใจและส่งเสริมนโยบายการพัฒนาที่ยั่งยืนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง สำหรับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ข้อที่ 11 ของสหประชาชาติ คือ การทำให้เมืองมีความครอบคลุม ปลอดภัย ยืดหยุ่นและยั่งยืน อย่างไรก็ตาม การกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยไม่สามารถใช้กรอบเดียวกับทุกเมืองได้ เนื่องจากเมืองแต่ละประเภทมีลักษณะเฉพาะ มีความท้าทาย และมีโอกาสที่แตกต่างกันออกไป การนำนวัตกรรมจัดการเพื่อพัฒนาเมืองจากทฤษฎีทั้ง 4 ทฤษฎีมาประยุกต์ใช้กับการวิจัยนวัตกรรมจัดการภาครัฐความเป็นเมืองเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน จึงนำเสนอการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยที่พิจารณาประเภทของเมือง เพื่อให้การวิจัยมีความเหมาะสมและนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงสอดคล้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ความสำคัญของการจำแนกประเภทเมืองในการวิจัย เมืองเป็นหน่วยที่ไม่เหมือนกัน การละเลยความแตกต่างของเมืองอาจนำไปสู่ข้อเสนอแนะที่ไม่เหมาะสม (OECD, 2020) การจำแนกประเภทเมืองช่วยให้นักวิจัยสามารถระบุและวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในบริบทเฉพาะได้แม่นยำยิ่งขึ้น โดยทั่วไปแล้ว เมืองสามารถจำแนกได้หลายประเภท เช่น เมืองใหญ่ (Metropolitan Cities) เมืองขนาดกลาง (Intermediate Cities) เมืองขนาดเล็ก (Small Cities) เมืองชายฝั่ง (Coastal Cities) เมืองท่องเที่ยว (Tourism Cities) เมืองอุตสาหกรรม (Industrial Cities)

หรือแม้แต่ เมืองอัจฉริยะ (Smart Cities) ซึ่งแต่ละประเภทมีลักษณะเฉพาะที่ต้องการการวิเคราะห์ที่แตกต่างกัน (UN-Habitat, 2020)

2. การกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามประเภทเมือง กรอบแนวคิดการวิจัยสำหรับการพัฒนาอย่างยั่งยืนของเมืองควรพิจารณาองค์ประกอบหลัก 3 มิติ ได้แก่ มิติความยั่งยืน มิติลักษณะเฉพาะของเมือง และมิติดินโยบาย/การแทรกแซง

2.1 มิติความยั่งยืน (Dimensions of Sustainability) การพัฒนาอย่างยั่งยืนต้องครอบคลุมอย่างน้อย 3 ด้าน ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม (Brundtland Report, 1987) การวิจัยควรพิจารณาประเด็นเหล่านี้รอบด้านและอาจขยายไปสู่ ประเด็นด้านวัฒนธรรม ธรรมชาติ หรืออื่นๆ เพื่อให้การวิเคราะห์ครบถ้วนยิ่งขึ้น

1) ด้านเศรษฐกิจ การเติบโตทางเศรษฐกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การสร้างงาน การกระจายรายได้ที่เป็นธรรม การส่งเสริมนวัตกรรม และเศรษฐกิจหมุนเวียน (circular economy)

2) ด้านสังคม ความเสมอภาคและการเข้าถึงบริการพื้นฐาน (การศึกษา สาธารณสุข การขนส่ง) ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การมีส่วนร่วมของประชาชน การรักษามรดกทางวัฒนธรรม และความหลากหลายทางสังคม

3) ด้านสิ่งแวดล้อม การจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ การลดมลพิษ (อากาศ น้ำ ดิน ขยะ) การจัดการพลังงาน การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ

2.2 มิติลักษณะเฉพาะของเมือง (Specific Urban Characteristics) นักวิจัยควรกำหนดตัวแปรและบริบทที่สำคัญซึ่งมีอิทธิพลต่อมิติแห่งความยั่งยืน ดังนี้

1) เมืองใหญ่ มักเผชิญกับความท้าทายด้านผังเมือง ความแออัด การจราจร ระบบสาธารณสุขประเภศ การควบคุมมลพิษ และความเหลื่อมล้ำทางสังคม การวิจัยอาจมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะอัจฉริยะ การจัดการขยะมูลฝอยขนาดใหญ่ การจัดพื้นที่ตามลักษณะกิจกรรมของชุมชน การสาธารณสุข การรักษาความปลอดภัย ระบบการศึกษา การพัฒนาระบบสนับสนุนการดำรงชีวิตของกลุ่มเปราะบาง และการกระจายอำนาจการ เป็นต้น (Giffinger et al., 2007)

2) เมืองอุตสาหกรรม มีประเด็นท้าทายสำคัญที่ควรศึกษา คือ การจัดการของเสีย วัสดุเหลือใช้ และมลพิษอุตสาหกรรม (ขยะมูลฝอย น้ำเสีย และไอเสีย) การพึ่งพิงภาคอุตสาหกรรมหนัก การจัดการโครงสร้างพื้นฐานอุตสาหกรรม (ระบบสาธารณสุขประเภศ ระบบการขนส่งและคมนาคม ระบบสนับสนุนอื่น ๆ) การจัดกลุ่มและความหนาแน่นของโรงงาน นโยบายส่งเสริมการลงทุนอุตสาหกรรม การพัฒนาเศรษฐกิจเชิงนิเวศ การจัดการ การจัดการแรงงานต่างชาติ การปรับโครงสร้างอุตสาหกรรม และการสร้างโอกาสสำหรับแรงงานที่ได้รับผลกระทบ (UNIDO, 2017)

3) เมืองท่องเที่ยว ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนการท่องเที่ยว ผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อสังคม ต่อทรัพยากรธรรมชาติ และต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ การจัดการของเสียจากกิจกรรมการท่องเที่ยว การรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม และการพัฒนาอย่างสมดุลในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและคาดการณ์ล่วงหน้าได้ยาก (UNWTO, 2019)

4) เมืองขนาดเล็ก ตามปกติจะมีข้อจำกัดที่แตกต่างกัน การวิจัยจึงอาจมุ่งเน้นไปที่การเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากรและโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาเสริมสร้างเศรษฐกิจท้องถิ่น การจัดการโครงสร้างพื้นฐานอย่างยั่งยืน การรักษาอัตลักษณ์ชุมชน การสร้างจุดเด่นที่สามารถแข่งขันได้ และการเชื่อมโยงกับเมืองใหญ่ในฐานะเมืองบริวารเพื่อสร้างโอกาส (OECD, 2018)

2.3 มิติดินโยบายและการแทรกแซงที่เกี่ยวข้อง (Relevant Policies and Interventions) กรอบแนวคิดการวิจัยควรรวมถึงการวิเคราะห์นโยบายและแนวทางการปฏิบัติที่สามารถส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนในแต่ละประเภทเมือง ซึ่งอาจรวมถึง

- 1) นโยบายภาครัฐ กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ แผนแม่บทระดับชาติและท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเมือง การสาธารณสุข การศึกษา และสิ่งแวดล้อม
- 2) กลไกการบริหารจัดการ ธรรมชาติในเมือง การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ (ภาครัฐ ภาค เอกชน ภาคประชาสังคม) การบริหารจัดการความเสี่ยง และการสร้างความร่วมมือระหว่างเมือง
- 3) นวัตกรรมและเทคโนโลยี การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการแก้ไขปัญหาเมือง เช่น ระบบการจัดการเมืองอัจฉริยะ (Smart City Solutions) เทคโนโลยีพลังงานสะอาด ระบบการจัดการน้ำอัจฉริยะ และระบบการสื่อสารอัจฉริยะ เป็นต้น
- 4) การเงินเพื่อความยั่งยืน ประกอบด้วย แหล่งเงินทุนสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน การลงทุนสีเขียว และมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

2.4 ตัวอย่างกรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัย เริ่มต้นจากการวิเคราะห์ปัญหาหรือประเด็นที่เกี่ยวข้องในการวิจัยด้วยการวางแผนอย่างเป็นระบบและการเลือกใช้ทฤษฎี แนวคิดที่เชื่อถือได้เพื่อให้เกิดผลการวิจัยที่สามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาประสิทธิภาพของภาครัฐได้ (อารี ฝานสินธุวงศ์ และ สมบัติ ทิมทรัพย์, 2568) คณะผู้เขียนขอเสนอกรอบแนวคิดการวิจัยเป็นการกำหนดตัวอย่างการวิจัยด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืนของเมืองอุตสาหกรรม เช่น การวิจัยเรื่อง "บทบาทของนวัตกรรมสีเขียวในการลดผลกระทบสิ่งแวดล้อมและส่งเสริมความยั่งยืนทางเศรษฐกิจในเมืองอุตสาหกรรม" กรอบแนวคิดอาจประกอบด้วย:

- 1) ปัญหาวิจัย เมืองอุตสาหกรรมเผชิญปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมและการพึ่งพิงอุตสาหกรรมเดิมที่ขาดนวัตกรรม
- 2) วัตถุประสงค์ ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนวัตกรรมสีเขียวมาใช้ในภาคอุตสาหกรรมของเมือง และประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจ
- 3) มิติแห่งความยั่งยืน จะประกอบด้วย มิติสิ่งแวดล้อม เช่น การลดมลพิษ การใช้พลังงานหมุนเวียน และการจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และมิติเศรษฐกิจ เช่น การสร้างมูลค่าเพิ่ม การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน การสร้างงานใหม่ การดึงดูดการลงทุนสีเขียว

สรุปการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยสำหรับการพัฒนาอย่างยั่งยืนของเมืองที่พิจารณาประเภทของเมืองเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อสร้างองค์ความรู้ที่เฉพาะเจาะจงและนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง นักวิจัยควรบูรณาการมิติแห่งความยั่งยืนเข้ากับลักษณะเฉพาะของเมือง และวิเคราะห์นโยบายหรือการแทรกแซงที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน การวิจัยในลักษณะนี้จะช่วยให้เมืองต่าง ๆ สามารถก้าวไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทของตนเอง

กรณีศึกษาเมืองที่พัฒนานวัตกรรมการจัดการภาครัฐและเอกชนในประเทศไทย

จากกรอบแนวคิดการวิจัยดังกล่าวข้างต้น นำสู่การกำหนดประเด็นการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาประเภทเมืองด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งการพัฒนาอย่างยั่งยืนเป็นวาระระดับโลกที่ทั่วโลกต่างมุ่งมั่นจะพัฒนาเพื่อให้ประสบความสำเร็จ ไม่เว้นแม้แต่ในประเทศไทย ซึ่งมีความหลากหลายทางภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ และสังคม โดยการนำกรอบแนวคิดการวิจัยตามประเภทเมืองมาประยุกต์ใช้ในบริบทของประเทศไทยจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้การศึกษาเชิงลึกสามารถสะท้อนความจริงและนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ปฏิบัติได้จริง คณะผู้เขียนขอเสนอกรณีศึกษาสองประเภทเมืองที่โดดเด่นในประเทศไทย ได้แก่ เมืองท่องเที่ยว และ เมืองชายแดน/เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อแสดงให้เห็นถึงการประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดดังกล่าว ดังนี้

1. กรณีศึกษาเมืองท่องเที่ยวเกี่ยวกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ประเทศไทยเป็นที่รู้จักในฐานะแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมระดับโลก มีเมืองท่องเที่ยวจำนวนมากที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ อาทิ ภูเก็ต เชียงใหม่ และพัทยา อย่างไรก็ตาม การเติบโตของการท่องเที่ยวที่รวดเร็วและขาดการบริหารจัดการที่ดี อาจนำมาซึ่งผลกระทบด้านลบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรมของท้องถิ่น (ASEAN Tourism Research Association, 2021)

เมื่อพิจารณากรอบแนวคิดการวิจัยสำหรับเมืองท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน นักวิจัยควรให้ความสำคัญกับประเด็นดังต่อไปนี้

1.1 มิติแห่งความยั่งยืน ควรพิจารณาองค์ประกอบเกี่ยวกับ

- 1) สิ่งแวดล้อม การจัดการขยะมูลฝอยและน้ำเสียจากภาคการท่องเที่ยว (โดยเฉพาะในพื้นที่ชายฝั่งและเกาะ), การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากการเดินทางและกิจกรรมท่องเที่ยว การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศทางทะเล/ป่าไม้
- 2) สังคม ผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนในท้องถิ่น (เช่น ค่าครองชีพที่สูงขึ้นและความแออัด) การรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตดั้งเดิมจากการหลั่งไหลของนักท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของชุมชนในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว
- 3) เศรษฐกิจ การกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวสู่ชุมชนท้องถิ่นอย่างเป็นธรรม การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการท่องเที่ยวที่มีมูลค่าเพิ่มและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การลดการพึ่งพิงภาคการท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว

1.2 ลักษณะเฉพาะของเมืองท่องเที่ยว ควรพิจารณาองค์ประกอบดังนี้

- 1) การพึ่งพิงรายได้จากการท่องเที่ยวสูง ทำให้เศรษฐกิจของเมืองผันผวนตามสถานการณ์การท่องเที่ยวและโรคระบาด เช่น โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
- 2) โครงสร้างพื้นฐาน ความต้องการโครงสร้างพื้นฐานที่รองรับนักท่องเที่ยวจำนวนมาก (เช่น สนามบิน ท่าเรือ ถนน และโรงแรม) ซึ่งอาจนำไปสู่ปัญหาความเหมาะสม (carrying capacity)
- 3) การบริหารจัดการแรงงาน การขาดแคลนแรงงานในภาคบริการ การเข้าเมืองผิดกฎหมาย การแข่งขันด้านค่าแรง
- 4) ความหลากหลายทางวัฒนธรรม การปะทะกันของวัฒนธรรมระหว่างนักท่องเที่ยวและคนท้องถิ่น

1.3 นโยบายและการแทรกแซงที่เกี่ยวข้อง ควรพิจารณาองค์ประกอบดังนี้

- 1) นโยบายการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของภาครัฐ แผนแม่บทการท่องเที่ยวแห่งชาติ มาตรการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ/วัฒนธรรม การออกกฎระเบียบเพื่อควบคุมผลกระทบจากการท่องเที่ยว
- 2) กลไกการมีส่วนร่วม การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการวางแผนและบริหารจัดการการท่องเที่ยว
- 3) นวัตกรรมเพื่อการท่องเที่ยว การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว (เช่น Smart Tourism Platforms) การพัฒนาระบบการจองและการเข้าถึงข้อมูลที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
- 4) การเงินเพื่อความยั่งยืน การจัดตั้งกองทุนเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยว, การส่งเสริมการลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

2 กรณีศึกษาเมืองชายแดน/เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน

เมืองชายแดนและเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในประเทศไทย เช่น สะเดา (สงขลา) แม่สอด (ตาก) อรัญประเทศ (สระแก้ว) เป็นพื้นที่ที่มีพลวัตสูงจากการเคลื่อนย้ายของสินค้า แรงงาน และผู้คน ข้ามพรมแดน การพัฒนาของเมืองเหล่านี้

ผ่านการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI.) อยู่ในกลุ่ม 2 | วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยธนบุรี

มักมุ่งเน้นไปที่การเติบโตทางเศรษฐกิจผ่านการค้า การลงทุน และอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตาม การเติบโตที่ไม่สมดุลอาจส่งผลให้เกิดปัญหาทางสังคมและสิ่งแวดล้อม (National Economic and Social Development Council, 2015)

ซึ่งกรอบแนวคิดการวิจัยใน เมืองชายแดน/เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ควรพิจารณาประเด็นดังนี้

2.1 มิติแห่งความยั่งยืน ควรพิจารณาองค์ประกอบ

1) สิ่งแวดล้อม การจัดการมลพิษข้ามพรมแดน เช่น หมอกควัน น้ำเสียจากอุตสาหกรรม การใช้ทรัพยากรธรรมชาติร่วมกัน การวางแผนผังเมืองที่รองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมและการค้าโดยไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

2) สังคม การจัดการปัญหาแรงงานข้ามชาติ (สิทธิ ที่อยู่อาศัย และการเข้าถึงบริการพื้นฐาน) ความเหลื่อมล้ำทางสังคมระหว่างคนในท้องถิ่นและผู้มาใหม่ การรักษาความมั่นคงและความสงบเรียบร้อยตามแนวชายแดน การเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมที่แตกต่าง

3) เศรษฐกิจ การสร้างมูลค่าเพิ่มจากการค้าชายแดนและการลงทุน การกระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจสู่ชุมชนท้องถิ่น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและโลจิสติกส์ที่เชื่อมโยงระหว่างประเทศ การส่งเสริมอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป

2.2 ลักษณะเฉพาะของเมืองชายแดน/เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ควรพิจารณาองค์ประกอบ

1) พลวัตทางเศรษฐกิจ การเติบโตอย่างรวดเร็วจากการค้าและการลงทุน

2) การเคลื่อนย้ายประชากร การอพยพของแรงงานข้ามชาติจำนวนมาก ทำให้เกิดความท้าทายด้านการบริหารจัดการและบริการทางสังคม

3) ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การพึ่งพานโยบายและความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาเมืองโดยตรง

4) ความหลากหลายทางวัฒนธรรม การอยู่ร่วมกันของกลุ่มชาติพันธุ์และวัฒนธรรมที่หลากหลาย

5) ความมั่นคง ความท้าทายด้านยาเสพติด การค้ามนุษย์ และการลักลอบเข้าเมือง

2.3 นโยบายและการแทรกแซงที่เกี่ยวข้อง ควรพิจารณาองค์ประกอบดังนี้

1) นโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ กฎหมายและมาตรการส่งเสริมการลงทุน สิทธิประโยชน์ทางภาษี

2) ความร่วมมือข้ามพรมแดน ข้อตกลงและความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

3) การบริหารจัดการแรงงาน นโยบายและมาตรการรองรับและบริหารจัดการแรงงานข้ามชาติอย่างเป็นระบบ

4) การวางแผนผังเมือง การวางแผนผังเมืองที่ยืดหยุ่นและรองรับการเติบโตอย่างรวดเร็ว โดยคำนึงถึงมิติสิ่งแวดล้อม

5) การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่งและโลจิสติกส์ที่ทันสมัย

การกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยที่คำนึงถึง ประเภทของเมือง เป็นสิ่งสำคัญยิ่งสำหรับการพัฒนาอย่างยั่งยืนในประเทศไทย การทำความเข้าใจบริบทเฉพาะของเมืองแต่ละประเภท ทั้งในด้านมิติความยั่งยืน ลักษณะเฉพาะของเมือง และนโยบายที่เกี่ยวข้อง จะช่วยให้วิจัยสามารถออกแบบการศึกษาที่ตรงประเด็น สร้างองค์ความรู้ที่ลึกซึ้ง และเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหที่เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเมืองไทยที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง

บทสรุป

บทความวิชาการนี้ได้นำเสนอ กรอบแนวคิดที่ครอบคลุม สำหรับการวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรมการบริหารจัดการภาครัฐและเอกชน โดยมีจุดเด่นคือการวิเคราะห์ตามบริบทของเมืองแต่ละประเภท ซึ่งประกอบด้วย มหานคร เมืองใหญ่ เมืองรอง เมืองเล็ก เมืองท่องเที่ยว และเมืองอุตสาหกรรม การให้ความสำคัญกับความแตกต่างเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากแต่ละเมืองมีความท้าทาย โอกาส และความต้องการเฉพาะตัว ที่ส่งผลต่อการออกแบบงานวิจัยและการกำหนดนโยบายสาธารณะที่มีประสิทธิภาพ โดยมีการอ้างอิงทฤษฎีสำคัญเพื่อสร้างรากฐานแนวคิด ตั้งแต่ Urban Governance ที่เน้นการบริหารแบบเครือข่าย Collaborative Governance ที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาคส่วน Mission-Oriented Innovation ที่ขับเคลื่อนด้วยภารกิจที่ชัดเจน ไปจนถึงแนวคิด Digital Era Governance ที่เน้นบทบาทของเทคโนโลยีดิจิทัลและข้อมูลในการบริหารจัดการภาครัฐ นอกจากนี้ยังได้พิจารณาแนวคิด Urban Typology ที่จำแนกเมืองตามลักษณะเฉพาะ ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนเป็นเครื่องมือสำคัญในการทำความเข้าใจพลวัตของเมือง ในการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน บทความได้น้อมนำถึงองค์ประกอบหลักสามด้าน ได้แก่ มิติแห่งความยั่งยืน (เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม), ลักษณะเฉพาะของเมือง (เช่น การพึ่งพิงภาคส่วนใดเป็นหลัก โครงสร้างพื้นฐาน หรือประเด็นด้านแรงงาน) และ นโยบาย/การแทรกแซงที่เกี่ยวข้อง (กฎหมาย กลไกการบริหารจัดการ นวัตกรรม และการเงิน) การบูรณาการทั้งสามมิตินี้เข้าด้วยกันจะช่วยให้ นักวิจัยสามารถวิเคราะห์ปัญหาและโอกาสในแต่ละประเภทเมืองได้อย่างลึกซึ้ง และนำไปสู่ข้อเสนอแนะที่แม่นยำ

นอกจากนี้ยังนำเสนอ กรณีศึกษาในประเทศไทย มาประกอบการอธิบาย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างและข้อพิจารณาเฉพาะในการวิจัย เช่น เมืองท่องเที่ยวที่ต้องบริหารจัดการผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมจากการท่องเที่ยวที่รวดเร็ว หรือเมืองชายแดน/เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษที่ต้องรับมือกับพลวัตทางเศรษฐกิจและการเคลื่อนย้ายประชากรข้ามพรมแดน การวิเคราะห์นี้ชี้ให้เห็นว่ามหานครมีความพร้อมด้านเทคโนโลยีแต่ซับซ้อน เมืองเล็กคล่องตัวแต่ขาดทรัพยากร เมืองท่องเที่ยวต้องรักษาสมดุล และเมืองอุตสาหกรรมต้องจัดการกับปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษา

จากผลการศึกษาค้นคว้า วิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรมการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน: วิเคราะห์ตามประเภทเมือง คณะผู้ศึกษาได้นำเสนอองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิเคราะห์ในการศึกษาครั้งนี้สามารถสรุปดังนี้ 1) ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเพื่อพัฒนาเมือง ประกอบด้วย 1.1) ทฤษฎีการบริหารจัดการภายใต้บริบทเมือง 1.2) ทฤษฎีความร่วมมือในการบริหาร 1.3) ทฤษฎีรัฐที่ขับเคลื่อนด้วยภารกิจ 1.4) ทฤษฎีการจัดการภาครัฐแนวใหม่ 1.5) ทฤษฎีการกำกับดูแล 1.6) ทฤษฎีการบริหารโดยเครือข่าย รวมถึง การมีส่วนร่วมจากภาคเอกชน 2) อิทธิพลของการพัฒนากรอบแนวคิดการบริหารและนวัตกรรมที่คำนึงถึงบริบทเมืองแต่ละประเภทที่สร้างองค์ความรู้ ประกอบด้วยองค์ประกอบหลักสามด้าน ได้แก่ มิติแห่งความยั่งยืน (เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม), ลักษณะเฉพาะของเมือง (เช่น การพึ่งพิงภาคส่วนใดเป็นหลัก โครงสร้างพื้นฐาน หรือประเด็นด้านแรงงาน) และ นโยบาย/การแทรกแซงที่เกี่ยวข้อง (กฎหมาย กลไกการบริหารจัดการ นวัตกรรม และการเงิน) และ 3) กลยุทธ์ทางการวิจัยเป็นกระบวนการวางแผนอย่างเป็นระบบในการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี ประเด็นปัญหาการวิจัย เพื่อพัฒนานวัตกรรมที่ปรับให้เหมาะสมกับความต้องการและศักยภาพเฉพาะของบริบทแต่ละประเภทเมืองในยุคดิจิทัลเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การนำผลจากการศึกษาไปใช้ในการเสนอแนวทางใหม่ของงานวิจัยให้เป็น "นวัตกรรมเพื่อเมือง" แทนที่จะเป็นเพียงการวิจัยทั่วไป ควรมีการพิจารณาในเรื่องการพัฒนารอบแนวทางการวิจัยแบบจำเพาะ สำหรับแต่ละประเภทเมือง ไม่ได้เป็นเพียงการศึกษาปัญหา แต่เป็นการร่วมกันสร้างสรรค์ "นวัตกรรม" ที่เหมาะสมกับ DNA ของแต่ละเมืองอย่างแท้จริง เช่น การออกแบบโซลูชันสำหรับมหานครที่เน้นการใช้ Big Data และ AI หรือการสร้างนวัตกรรมการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับเมืองขนาดเล็กที่ยังคงรักษาวិถีชุมชน

2. จากแนวคิดและทฤษฎีนวัตกรรมการจัดการภาครัฐและเอกชน ควรพิจารณาในเรื่องการปลดล็อกศักยภาพ "การมีส่วนร่วมของชุมชน" ให้มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยเฉพาะในเมืองเล็กและเมืองท่องเที่ยว เป็นการเน้นย้ำว่า นวัตกรรมบริหารที่แท้จริงต้องมาจาก "เสียงของคนในพื้นที่" ไม่ใช่แค่การนำนโยบายจากส่วนกลางมาปรับใช้แต่เป็นการสร้างสรรค์ร่วมกัน (Co-creation) เพื่อให้เกิดการยอมรับและความยั่งยืนในระยะยาว

3. จากการเปลี่ยน "เมืองอุตสาหกรรม" สู่ "เศรษฐกิจแห่งอนาคต" ควรพิจารณาสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านเศรษฐกิจในเมืองอุตสาหกรรม สะท้อนวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ไม่เป็นเพียงการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า แต่เป็นการยกระดับอุตสาหกรรมไปสู่เศรษฐกิจสีเขียวและอุตสาหกรรมมูลค่าสูง เพื่อสร้างโอกาสใหม่ ๆ และปรับปรุงภาพลักษณ์ของเมืองให้กลายเป็นศูนย์กลางนวัตกรรมที่ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเพิ่มเติมในบริบทการเปรียบเทียบนวัตกรรมการจัดการภาครัฐและเอกชนตามประเภทเมืองที่หลากหลาย

2. ควรศึกษาเพิ่มเติมการศึกษาเชิงนโยบายสาธารณะในบริบทการพัฒนานวัตกรรมบริหารทั้งในภาครัฐและภาคเอกชนตามประเภทเมืองที่หลากหลาย

เอกสารอ้างอิง

มดิชน ชูทับทิม, กมลพร กัลยาณมิตร, สติธัย นิยมญาติ และ ชูชีพ เปียदनอก. (2567). การบริหารจัดการภาครัฐให้ทันสมัยสู่การเป็นเมืองอัจฉริยะด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีของจังหวัดฉะเชิงเทรา. *วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย*, 6(2), 989-1000.

อารี วัฒนสินธุวงศ์ และ สมบัติ ทิฆัมพรย์. (2568). การแสวงหา วิเคราะห์ สังเคราะห์และเผยแพร่องค์ความรู้ในสาขา รัฐประศาสนศาสตร์. *วารสารเอ็นเตอร์ไพรส์*.

Ansell, C., & Gash, A. (2008). Collaborative Governance in Theory and Practice. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 18(4), 543–571. <https://doi.org/10.1093/jopart/mum032>

ASEAN Tourism Research Association. (2021). *Sustainable tourism development in ASEAN*.

Brundtland, G. H. (1987). *Report on the World Commission on Environment and Development*. United Nations.

Emerson, K., Nabatchi, T., & Balogh, S. (2012). An Integrative Framework for Collaborative Governance. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 22(1), 1–29. <https://doi.org/10.1093/jopart/mur011>

Giffinger, R., Fertner, R., Kramar, H., Kalasek, A., Pichler-Milanovic, N., & Meijers, E. (2007). *Smart cities—Ranking of European medium-sized cities*. Vienna University of Technology.

- Hood, C. (1991). A public management for all seasons?. *Public Administration*, 69(1), 3–19. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9299.1991.tb00779.x>
- Margetts, H., & Dunleavy, P. (2013). The second wave of digital-era governance: A quasi-paradigm for government on the Web. *Philosophical Transactions of the Royal Society: A Mathematical, Physical and Engineering Sciences*, 371(1987), 20120382. <https://doi.org/10.1098/rsta.2012.0382>
- Mazzucato, M. (2021). *Mission Economy: A Moonshot Guide to Changing Capitalism*. Allen Lane.
- National Economic and Social Development Council. (2015). *The establishment of special economic development zones: A new approach to border area development*. Office of the National Economic and Social Development Council.
- OECD. (2020). Towards the Digital Transformation of the Public Sector. *Digital Government Review of Brazil*. Retrieved August 5, 2025, from <https://www.oecd.org/governance/digital-government-review-of-brazil-e9bcbfcd-en.htm>
- OECD. (2020). *A territorial approach to the Sustainable Development Goals: Synthesis report*. OECD.
- OECD. (2018). *The future of small cities*. OECD Publishing.
- Pierre, J. (1999). Models of Urban Governance: The Institutional Dimension of Urban Politics. *Urban Affairs Review*, 34(3), 372–396. <https://doi.org/10.1177/107808799903400306>
- Rhodes, R. A. W. (1996). The new governance: Governing without government. *Political Studies*, 44(4), 652–667. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9248.1996.tb01747.x>
- UN-Habitat. (2020). *The New Urban Agenda*. United Nations.
- United Nations Development Programme. (2021). *Future Thinking and Foresight: Exploring New Approaches to Anticipate Change and Plan for Uncertain Futures*. Retrieved August 5, 2025, from <https://www.undp.org/publications/future-thinking-and-foresight>
- UNIDO. (2017). *Industrial policy guidelines: Promoting sustainable industrial development*. UNIDO.
- UNWTO. (2019). *Sustainable tourism for development guidebook*. UNWTO.
- Wagner, P., & Grove, A. (2021). *Urban typologies in spatial planning: A tool for managing structural differences in urban regions*. *Cities*, 118, 103376. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2021.103376>
- Wang, Y., & Fu, X. (2019). Urban development and transformation of industrial and tourism cities in China: A comparative study. *Sustainability*, 11(18), 4878. <https://doi.org/10.3390/su11184878>